

CARREGAT DE ROMANÇOS

1. La dama de Reus

Allí a la vila de Reus tota la gent ne fugí
si no una noble dama que en té pres lo seu marit.
La dama plora i més plora i sospira dia i nit.
Set anys ha que l'en té pres i altres set que no l'ha vist.
Se'n va a trobar el Capitel·lo que li torni el seu marit.
-"Déu lo guard lo Capitel·lo, si vol treure el meu marit?"
-"Sí, per cert, la noble dama, si ve amb mi a dormir una nit."
-"Calli, calli el Capitel·lo que ho diré al meu marit."
Ella se'n gira i se'n torna va a contar-ho al seu marit;
de tan lluny com la va veure: -"Noble dama, què t'ha dit?"
-"M'ha dit que sí te'n trauria si hi volgués dormir una nit."
-"Fes-ho, fes-ho, noble dama, fes-ho per amor de mi.
Que quan jo de presó surti se'n recordarà de mi.
Posa't lo vestit de seda o sinó lo de setí.
I si aquests no t'agraden posa-te'n un d'or fi."
Al entrar-se'n en el quarto noble dama fa un sospir.
-"Què en sospira, noble dama, què en sospira aquesta nit?"
Sospira la noble dama los amors del seu marit?"
-"Sí, per cert, lo Capitel·lo, los amors del meu marit."
-"No s'espanti, noble dama, ja el veurà demà al matí.
Abans no serà de dia tindrà lo marit aquí."
Fins a ne la matinada la dama no pot dormir.
Noble dama és matinera, a les quatre del matí,
quant és a la punta d'alba noble dama en finestra ix.
Ja en veu les forques plantades, veu penjat lo seu marit.
-"Calli, calli, el Capitel·lo, ja es recordarà de mi.
N'ha llevat la honra meva, n'ha penjat lo meu marit."
-"No t'espantis, noble dama, no te'n faltarà marit:
Tres fills ne tinc a la guerra, triaràs lo més bonic;
i si aquests no t'agraden, jo seré lo teu marit.
Tinc la dona al llit malalta, que no es 'caba de morir;
i si ella no es moria jo l'ajudaré a morir."
-"Calli, calli, el Capitel·lo, lo mateix faria amb mi.
Deixeu-la viure, Capitel·lo, deixeu-la viure per mi."
Ella se'n gira i se'n torna, de volant se'n va a vestir;
quan de volant s'és vestida a n'el rei se'n va a servir.
Un dia venint de missa Capitel·lo veu venir.
-"Hola, hola, Capitel·lo, t'has de recordar de mi.
Atureu-vos, Capitel·lo, que ara és hora de morir."

- "Tinga pietat la dama, tinga pietat de mi."
- "La pietat que teníeu al penjar lo meu marit."
Ja li'n dóna punyalada la primera el va ferir.
La segona cau en terra, la tercera va morir.
- "Déu te perdó, Capitel·lo, a tu i a n'el meu marit

2. Sant Jaume de Galícia

N'era un pare i una mare i un fill que ells dos tenien,
feren una prometença a Sant Jaume de Galícia
d'anar-hi gaiato en mà i rosaris a la cinta.
Quan foren un poquet lluny, un poquet lluny de la vila
encontraren un hostel que hi havia una fadrina.
La fadrina de l'hostal diuen que n'era atrevida.
Diu la fadrina al romeu: - "Dom un bes per cortesia."
- "No ho mana la llei de Déu ni Sant Jaume de Galícia."
La fadrina de l'hostal va dir que se'n venjaria.
N'agafa una tassa d'or amb que el seu oncle bevia
i la fica a lo sarró mentre el pelegrí dormia.
Quan és hora de dinar la tassa d'or no hi havia.
En sent hora de sopar, la tassa d'or no es tenia.
La fadrina de l'hostal diu que el fadrí la tenia.
- "Si jo tinc la tassa d'or que em pengin al mateix dia."
Li registren lo sarró i la tassa d'or hi havia.
La justícia rigorosa lo va penjar el mateix dia.
Però son pare i sa mare no deixen de fer sa via.
Quan ne són a la tornada lo seu fill veure volien
diu la romera al romeu: - "Jo per allí hi passaria."
- "No passeu per 'llí muller que el dolor vos revindria."
- "Revenir o no revenir, resaré una Ave Maria."
Aixís que ella se hi acosta veu que el seu fill se movia.
- "Com ets viu, lo meu fillet, com ets viu amb tants de dies?"
- "No tinc d'ésser viu, ma mare, amb tan bona companyia:
Sant Jaume me té pels peus, i la Verge per la cinta
i lo cap la Esperit Sant que il·lumina nit i dia.
Aneu-se'n a cal veguer, a cal veguer de la vila.
Trobareu que està dinant, menjant-se gall i gallina;
quan arribareu allí li direu amb cortesia:
- Déu lo guard, senyor veguer, a vostè i la companyia,
vaja a despenjar el meu fill que encara està ple de vida."
- "Fugiu d'aquí, dona boja, no digau tal bogeria,

que tan és viu vostre fill com aquest gall i gallina."

Lo gall se posà a cantar, la gallina al plat ponía.

- "Això és miracle del cel, miracle que Déu envia."

Despenjaren a l'infant i penjaren la fadrina.

3. Ai Pepa dormidora

Si n'eren mare i filla dalt d'un balcó s'estan,
la filla en broda seda, la mare en broda estam.

Ai, Pepa dormidora, perquè en dormies tant;

tu t'hi has adormideta en braços del galant.

La filla en broda seda, la mare en broda estam;
mentres estan bordando en passen tres galants.

Mentres estan bordando ja en passen tres galants,

ja saluden la filla, la mare ja no tant.

Ja saluden la filla, la mare ja no tant;

la filla es posa a riure la mare a sospirar.

- "De què en sospireu, mare, de què en sospireu tant?"

- "Ai, filla, la meva filla, mira, t'hi enganyaran."

- "No m'hi han d'enganyar-me, ja enganyadeta m'han.

I al cap de los nou mesos en tindrem un infant.

I el donarem a dida i el farem creixer tant.

Set i set fan catorze, l'infant ja en serà gran.

El farem 'nar a la guerra i a servir el rei set anys.

El rei dirà a la reina: - "De qui és aquest infant?"

- "N'és de donya Maria i també de don Joan."

4. Romanço d'en Vinaixa

Granollers té amb en Vinaixa
un personatge incordiant,

hi ha qui l'ha menyspreat sempre,

hi ha qui el segueix admirant.

Mil vuit-cents vuitanta-sis,

Ermengol Vinaixa i Gaig

neix, de Francesc i Polònia,

a Esplugues de Llobregat.

D'Esplugues va a Barcelona

i el xicot es fa grandet

i deixant l'adolescència

ja és un home dret i fet.

Liberal, jove i romàntic,
cinc anys visqué a París;
cresqué el seu sentit bohemí,
amarat tot ell d'encís.

Torna i viu a Canovelles
i després a Granollers
amb sa mare, "que com ella
en el món no n'hi ha cap més".
Publiquen els seus dibuixos
l'Esquella de la Torratxa,
Cigronet i Pulgarcito
i la Campana de Gràcia.

I dalt d'una bicicleta,
relíquia de temps passats,
amb una càmera antiga
va fent fotos pels mercats.
Canovelles, Santa Eulàlia,
Cardedeu, Llinars, Lliçà,
Samalús, Marata i Caldes
bé que el deuen recordar.

I si algú ha oblidat les fotos
o el fotògraf, no ho dubtem:
recorda la bicicleta
del temps de matussalem.
Al darrera roda grossa
i molt petita al davant,
tot i estar atrotinada,
és "de la marca de l'ham".

Pinta, dibuixa i retrata,
es guanya la vida com cal;
i ell, que és bohemí i romàntic,
es fa del partit lliberal.
Granollers té amb en Vinaixa
un personatge incordiant,
hi ha qui l'ha menyspreat sempre,

hi ha qui el segueix admirant.

Però, senyors, vingué la guerra:
morts, ferits, molt d'enrenou,
però el pitjor per a en Vinaixa
començà l'any trenta-nou.
Va passar una temporada
a un camp de concentració
i a punt de deixar-hi els ossos,
després vingué la presó.

Al sortir de la Model
va trobar el pis ben buit,
ni fotos, ni bicicleta,
ni el seu arxiu de dibuix.
I la mare ja enterrada:
gana fred i soledat.
Se li va tancant el cercle
i ell és dins, acorralat.

S'ha acabat el tirar fotos,
s'ha acabat 'nar pels mercats,
ell i el seu món són uns naufrags,
no minven les tempestats.
Qui li publica els dibuixos,
va trobant-los antiquats:
ja tens el pobre Vinaixa
sense feina i buit el plat.

Ara, quan més dibuixava
portes, ponts i finestrals,
recorrent en solitari
Granollers i els seus verals.
Sense cap mena de feina
enlloc s'està gaire bé;
per treure l'ànsia i l'angúnia
es llença a vagar pels carrers.

De primer ven els dibuixos
a les seves amistats,

i estableix l'itinerari
que, metòdic, sempre fa:
Carbó, López. Ramoneda,
Puchades i l'Arimany,
la Fonda Europa i en Sitges
i el mateix Xim de l'hostal.

Per "la divina pesseta"
fa de model per pintors,
per dibuixos a la ploma,
per fotògrafs i escultors.
I arriba la davallada:
d'abstemi i vegetarià
a ser un home a la deriva
hi ha un sol pas, però ell el fa.

A canvi dels seus dibuixos
demana un xic de menjar;
en lloc de pa, vi li donen
"perquè pugui oblidar".
I en Vinaixa que era un home
sempre tan independent,
esdevé un pidolaire
i un got de vi el fa content.

Pels bojos fan manicomis
i pels malalts hospitals,
fàbriques per la gent sana,
pels creients fan catedrals.
Però per tots els incompresos,
artistes d'un món que és nou,
com que a tot arreu fan nosa
els hi fan taüts i prou.

En Vinaixa sols volia
simplement viure el present;
el futur no conta gaire,
bon bohemí incontinent.
"Divines, divines cuixes
que t'aguanten" deia ell,

quan passava una xicota
que li semblava un joiell.

Mig sarcàstic mig flegmàtic,
sincer, jovial, fantasiós,
preferia que el prenguessin
per boig abans que seriós.
Esperpèntic de figura,
llarg i prim i escardalenc,
paper i llapis sempre a sobre
i l'abric estiu i hivern.

Quan ja està a les acaballes
va a l'asil de Granollers,
dos anys de sentir-se útil
ajudant sempre als demés.

Mil nou-cents cinquanta-quatre,
al Novembre, dia sis,
fruit d'una tuberculosi
en Vinaixa va morir.

El dia que l'enterraren,
un dia gris i plujós,
el seguí la comitiva
de dos persones, sols dos.
Un és pintor i l'altre músic,
cap i cua són del dol;
gràcies Garrell, gràcies Ruera
per no haver-lo deixat sol.

Ai, vila de Granollers,
qui t'haurà tapat els ulls,
que ignores els que són lliures
i als mesquins prou bé els aculls.
Granollers té amb en Vinaixa
un personatge incordiant,
hi ha qui l'ha menyspreat sempre,
hi ha qui el segueix admirant.

5.L'hostal de can Xim

A l'hostal de can Xim
pot passar qualsevol cosa,
ves a sebre;
poc menjar i molt vi:
tant pots riure com plorar
o bé pots rebre.

A l'hostal de can Xim
si no vas un xic torrat
no cal entrar-hi;
que tot va pel broc gros
i un mal tanto et pot deixar
fora de joc.

Els clients d'aquesta fonda,
esmolets, passavolants,
rodamons i gent perduda
que els hi agrada a tots el mam.

De soroll i de baralles
n'hi ha hagudes a desdir,
més d'un cop ganivetades
acabant a la cangrí.

Si podeu entrar a la cuina
veureu que sobre els fogons
hi ha una caldera molt grossa
on hi bullen rosegons,
I a sobre la caldera
hi tenen un os lligat
que el suquen a dins el caldo
just abans de servir els plats.

Les habitacions dels hostes
dalt de la pallissa són,
per pujar-hi hi ha una escala
d'aquelles de "quita-i-pon".
Però un cop dalt no pots baixar-ne,
si és que els hi deus diners,
perquè te'n treuen l'escala

fins que afluixes els calés.

De can Xim moltes n'expliquen,
l'alçada d'un campanar,
no sabreu mai si és autèntic
o dit a la babalà.

Una cosa sí que és certa,
que encara que no pagués,
mai no van treure en Vinaixa
per més quartos que degués.

6. El batlle de Sant Martí

El dia de Santa Llúcia,
l'any mil vuit-cents set,
marxem a Santa Llúcia
sols per veure l'aplec.

Marxarem de Sant Hipòlit
alegres i contents

i, antes no hi arribàrem,
se'ns mudaren els intents.

Quan som a Santa Llúcia
vàrem demanar

de llogar-ne un cego
sols per a poder ballar.

A les tres de la tarda
el cego vam cridar:

"Toca una contradansa
i ens posarem a ballar."

Arriba el senyor batlle
del lloc de Sant Martí:

-"Qui us ha donat llicència
per poder ballar aquí?"

En responen dos joves,
molt ben enraonats:

-"Perdoni el senyor batlle
si l'hem agraviat."

I amb cara molt severa
el batlle respongué:

-"Quan els sant-martins ballin
podreu ballar també."

En surt un altre jove
que n'és molt eixerit:
li va agafar la vara
i li va partir pel mig.
Ai, hereu de les Basses,
potser que t'anirà mal
d'haver tirat l'alcalde
de cap en un bassal.